ombudsman
veřejný ochránce práv

Vážená paní
Ing. Bc. Simona Saitlová
ředitelka
Dětský domov Hrotovice
Sokolská 362
675 55 Hrotovice

Vaše značka DDHr/0728/2021
Sp. zn. 7/2021/NZ/ŠJ
Č. j. KVOP-42937/2021
Datum 29. října 2021

Vážená paní ředitelko,

reaguji na Vaše vyjádření ke zprávě ze systematické návštěvy Dětského domova Hrotovice ze dne 25. srpna 2021.

Informuji Vás, že Vaše vyjádření a Vámi přislíbená opatření k nápravě **nepovažuji** za **dostatečné**. Důvody uvádím následovně.

Denní režim (opatření č. 1-5)

K opatřením vztahujícím se k organizaci denního režimu dětí argumentujete zejména epidemií onemocnění Covid-19. K tomu uvádím, že mé poznatky z oblasti denního režimu dětí samozřejmě byly ovlivněny epidemickou situací, to ale nic nemění na mých závěrech a z nich vyplývajících opatřeních. Denní režim se vyznačoval hrubým nepoměrem organizovaného času k volnému času dětí, minimálně respektoval potřeby dětí a prováděné aktivity a četnost jejich opakování neodpovídaly běžnému způsobu života. Opět poukazuji na absurditu situace, kdy děti umístěné v Dětském domově Hrotovice mají více strukturovaný a organizovaný denní režim, než je tomu u dětí se závažnými a extrémními poruchami chování v mnoha dětských domovech se školou či výchovných ústavech. Domnívám se, že přemírou organizace, opakovaným stanovováním nejrůznějších pravidel a někdy až byrokratickým přístupem je na děti vyvíjen nepřiměřený tlak, na který reagují nežádoucími projevy chování (např. agrese nebo útěk) a jsou za ně následně sankcionovány.

Autonomie dětí (opatření č. 6-10)

Vaše vyjádření k možnostem dětí upravit si svůj vzhled jsou v přímém rozporu s tím, co děti nezávisle na sobě uváděly při rozhovorech s pracovníky Kanceláře. Děti otevřeně hovořily o zákazech nosit rozpuštěné vlasy (dívky), mít vousy a gelovat si vlasy (chlapci). Co se týče líčení dívek, původně jste argumentovala striktními pravidly škol, do kterých děti docházejí. Jak jsem ovšem již ve zprávě uvedla, žádná pravidla zakazující líčení či lakování nehtů jsem ve školních řádech okolních škol nenalezla a na mou žádost o jejich doložení jste nijak nereagovala.

Co se týče možnosti dětí vyzdobit si vlastní pokoje, nesouhlasím s Vaším argumentem, že v pokojích nejsou k dispozici ani volné zdi. Z poznatků pracovníků Kanceláře a fotografií dětských pokojů pořízených při systematické návštěvě vyplývá opak. Záclony, závěsy a obrázky, které děti navrhují k zútulnění svých pokojů, nepovažuji za tak nákladné položky, že by s jejich pořízením bylo nutné vyčkávat až na dobu po rekonstrukci. Ve svém vyjádření uvádíte, že děti si mohou vystavit, cokoli chtějí, pokud se domluví s ostatními dětmi,

se kterými sdílí pokoj. Pokud pominu to, že Vámi uváděné informace jsou opět v přímém rozporu s tím, co uváděly děti při rozhovorech s pracovníky Kanceláře, musím poukázat na Vaše tvrzení, že si děti nic nevystavují, protože jim utírání prachu a udržování pořádku ubírá volný čas. Samy pak podle Vás dospěly k závěru, že „čím méně mám věcí na povrchu, tím více mám volného času". To mě opět přivádí k již zmiňované problematice nastavení denního režimu. Vaše slova potvrzují, že samy děti vnímají přístup zařízení k organizaci jejich času jako nepřiměřeně striktní.

Soukromí dětí (opatření č. 11-13)

Ze zákazu zavírání dveří od pokojů dětí v průběhu distanční výuky a přípravy do školy podle Vaše vyjádření nehodláte ustoupit. Trvám na tom, že kontrola aktivní účasti dětí během distanční výuky je především v kompetenci školy a jednotlivých vyučujících. Nevidím důvod, proč by měly mít všechny děti v průběhu výuky automaticky otevřené dveře. Personál zařízení by měl přijmout podobné opatření pouze v individuálních případech, a to tehdy, požádá-li o to samotná škola. Ačkoli mnou formulované opatření postrádá v době prezenční výuky významu, uvádím jej pro případ, že by se školy v závislosti na negativní vývoj epidemické situace opět uzavřely. Nevidím také důvod, proč by děti měly mít otevřené dveře při přípravě na vyučování. Zavřené dveře nebrání Vámi popisované činnosti vychovatelek, tedy obcházení dětí, pomáhání s plněním úkolů, jejich kontrole a případnému přezkoušení. Mám za to, že automaticky otevřené dveře v tomto směru nic neřeší, pouze nepřiměřeně narušují soukromý prostor dětí.

Ve svém vyjádření dále uvádíte, že zavedete pravidla týkající se klepání. Mám za to, že tvorba dalších speciálních pravidel není vůbec potřeba. Nabízí se zcela jednoduché řešení – pokud jsou dveře zavřené, je třeba zaklepat. To ovšem předpokládá, že zařízení dá dětem možnost vyjádřit svou potřebu soukromí či klidu zavřením dveří od svých pokojů, kdykoli to budou potřebovat.

Hodnotící systémy (opatření č. 14 a 15)

Ve vašem vyjádření uvádíte, že jste na pokyny ČŠI ustoupila od bodového hodnocení dětí a nahradila jste je slovním hodnocením se smajlíky. Trvám na tom, že hodnotící systém „Šikula našeho domova" je bodovým hodnotícím systémem. Nahrazení bodů symboly na tom nic nemění, zvláště tehdy, pokud se symboly na konci měsíce opět přepočítávají na číselné hodnoty.

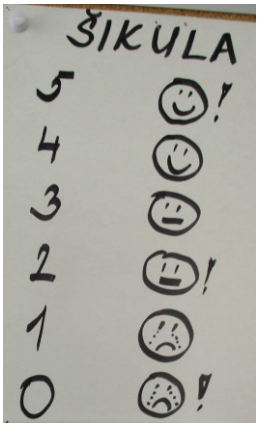

Převodník smajlíků-bodů, vyvěšený na nástěnce v zařízení.

Ve zprávě jsem poukazovala na to, že ani existence bodového systému nezajišťuje dětem Vámi uváděnou jistotu a pocit bezpečí, když netuší, jak konkrétně hodnocení ovlivňuje jejich měsíční kapesné. Ve zprávě požaduji jasné a konkrétní stanovení, za jakých podmínek děti dostanou stanovenou částku kapesného. Vzhledem k tomu, že nevidím důvod, proč by měl v dětském domově rodinného typu existovat bodový systém, a požaduji jeho zrušení, tyto podmínky by logicky neměly být spojovány s jakýmikoli body. Věřím, že po tomto vysvětlení na Vás již zpráva nebude v této části působit zmatečně.

K systému trestných bodů uvádíte, že vznikl s cílem zbavit děti nezvládnutelného vzteku. Musím konstatovat, že z Vašeho vyjádření mi není zřejmé, jak systém trestných bodů souvisí s Vámi popisovanou teorií šestistupňového žebříku vzteku. Jde opět o čistě bodový hodnoticí sytém chování dětí, jehož existence nemá v dětském domově rodinného typu své opodstatnění. Nadále tedy trvám na jeho zrušení.

Trestání dětí (opatření č. 18-23)

Ve svém vyjádření uvádíte, že obsah písemné dohody zařízení s dětmi o používání mobilního telefonu byl detailně odsouhlasen státním zástupcem. Pokud tímto naznačujete, že dozorový státní zástupce souhlasí s trestáním dětí formou odebírání mobilního telefonu, musím konstatovat, že dotyčná dohoda toto nijak neupravuje. Obsahuje pouze odkaz na zákonnou povinnost dítěte předat do úschovy na výzvu ředitele předměty ohrožující výchovu, zdraví a bezpečnost.[1] Upozorňuji, že na tuto povinnost ovšem nelze vázat současnou praxi užívanou ve Vašem zařízení. Předmět ohrožující výchovu, zdraví a bezpečnost je nutné vykládat restriktivně.[2] Mobilní telefon by za něj bylo možno považovat například v případech, kdy by dítě bylo jeho prostřednictvím vystavováno jednání, které může naplňovat skutkovou podstatu trestného činu (např. ohrožování výchovy dítěte, navazování nedovolených kontaktů s dítětem, svádění k pohlavnímu

1 Ustanovení § 20 odst. 2 písm. d) zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

2 KŘÍSTEK, A. *Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních: Komentář.* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-10-1]. ASPI_ID KO109_2002CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

styku atp.). Nikoli tehdy, pokud telefony používají mimo dobu stanovenou zařízením. Trvám tedy i nadále na tom, že telefony jsou dětem odebírány nezákonně.

V reakci na mnou namítanou kumulaci trestů pouze stručně zmiňujete všechny sankční mechanismy, které se ve Vašem zařízení vůči dětem využívají nebo se v nedávné době využívaly. Nejsou mi zřejmé důvody, proč tak činíte, neboť tyto mechanismy samozřejmě znám. Zevrubně jsem je popsala ve zprávě z návštěvy. Nijak nereagujete na skutečnost, že děti jsou za jedno jednání fakticky trestány hned několika způsoby a nereflektujete mé opatření.

Kontakt dětí s rodinou a blízkými (opatření č. 24 a 25)

Ve svém vyjádření tvrdíte, že povolování víkendových dovolenek jednou za 14 dnů se týkalo pouze jednoho chlapce. K tomu pouze uvádím, že Vaše tvrzení je v přímém rozporu s tím, co při návštěvě uváděli děti a zaměstnanci. I nadále trvám na tom, aby děti, pokud jim to rodinná situace dovoluje, mohly jezdit na dovolenky každý víkend.

V reakci na zprávu z návštěvy potvrzujete praxi, kdy děti jsou povinny telefonovat ze služebního telefonu v doslechu personálu. Proti tomuto neakceptovatelnému zásahu do soukromí se zásadně vymezuji a trvám na tom, aby zařízení od této praxe upustilo a respektovalo důvěrnost telefonních hovorů dětí.

Vztah dětí k personálu (opatření č. 27)

Ve vyjádření zmiňujete, že uvádění pořizovací ceny daru při jejich předávání dětem je důležitý údaj, který slouží ke kontrole spravedlivého přístupu. Domnívám se, že děti si jsou vědomy přibližných hodnot obdržených věcí a nepotřebují jejich přesné vyúčtování. Pokud máte pocit, že tomu tak není, je třeba zvolit jiné postupy, jak toho dosáhnout. Znovu uvádím, že se jedná o velice nestandardní praxi, která je pravým opakem toho, jak probíhá předávání darů v běžných rodinách. Přístup zařízení i nadále hodnotím jako necitlivý a trvám na tom, aby od něj zařízení upustilo.

Vážená paní ředitelko, informuji Vás, že **systematickou návštěvu v současné době neukončuji a zvažuji další postup**.[3]

K Vaší žádosti o vysvětlení postupu pracovníků Kanceláře veřejného ochránce práv při rozhovorech s dětmi uvádím následující. Rozhovory pracovníků Kanceláře s dětmi pochopitelně nemají pevnou strukturu, a nedá se tedy dost dobře odhadnout doba jejich trvání. Vždy záleží na mnoha okolnostech, zejména na povaze konkrétních dětí, jejich aktuálním rozpoložení a samozřejmě také na atmosféře, která v zařízení panuje. Rozhovory s dětmi přesáhly předem domluvenou dobu z toho důvodu, že by jejich dřívějším ukončením nebyla naplněna viditelná potřeba dětí „být vyslechnuty“. Děti v průběhu rozhovorů uváděly závažné skutečnosti, které byly zásadní pro formulaci závěrů ve zprávě z návštěvy. Pro úplnost uvádím, že zaměstnanci Kanceláře pokračovali ve využívání svých zákonných

3 Ve smyslu § 21a odst. 4 ve spojení s § 20 odst. 2 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veřejném ochránci práv“), či provedení následné systematické návštěvy.

oprávnění[4] i v době původně naplánované pro školní přípravu po opakovaném ubezpečení ze strany dětí, že mají všechny úkoly hotové a čeká je pouze opakování již zvládnutého učiva. Sama ve svém vyjádření ke zprávě uvádíte, že dáváte přednost zájmu o dialog před činnostmi, které počkají. Věřím proto, že toto vysvětlení přijmete s pochopením.

S pozdravem

Mgr. Monika Šimůnková v. r.
zástupkyně veřejného ochránce práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

4 Zejména podle § 15 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 21a odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv.